

اقتصادی

است. نتایج بررسی و تجزیه و تحلیلی که از طریق مدل‌های اقتصادستجو با استفاده از نرم‌افزار T.S.P صورت گرفته است، نشان می‌دهد که طی سالهای مورد بررسی، ارتباط تنگاتنگی در میان درآمدهای ناشی از صدور نفت و رشد جمعیت وجود داشته و در دهه اخیر، برخلاف افزایش درآمدهای ارزی به موازات افزایش تولید مواد غذایی در داخل، واردات برخی اقلام محصولات و فرآوردهای کشاورزی، کاهش یافته، این موارد، در قالب مدل‌های طراحی شده تنظیم شده است و می‌تواند، اطلاعات مطلوبی را در پیش‌بینی سیاستهای توسعه بخش کشاورزی، در اختیار برنامه‌ریزان قرار دهد.

● چکیده

تبیین عوامل مؤثر بر متغیرهای اساسی اقتصاد کشاورزی ایران، امکان ساخت ساختار بخش کشاورزی را فراهم می‌نماید و از این رهگذار، می‌توان سیاستهای اجرایی واقعیت‌نامه‌تری در راستای توسعه بخش کشاورزی اتخاذ کرد.

در بررسی مدل رفتاری واردات مواد غذایی، ضمن بررسی روند درآمدهای ارزی کشور، طی سالهای (۷۲ - ۱۳۳۸) و تولید ناخالص داخلی و روند واردات غلات، محصولات و فرآوردهای کشاورزی مواد غذایی و تولیدات آنها به جگونگی رابطه فی‌مابین متغیرهای فوق پیرداخته شده

● مقدمه

در ایران، واردات مواد غذایی بدیده‌ای است، که در دهه‌های (۴۰ - ۱۳۳۰) در اقتصاد کشاورزی نهادی شده است و برخلاف اتخاذ تمہیدات و اجرای سیاستهای مختلف و متنوع، بخصوص پس از بیروزی انقلاب اسلامی، از روند صعودی برخوردار است.

در این مقاله، نلاش شده است تا به این سؤال پاسخ داده شود، که عوامل مؤثر در بدیده اقتصادی رشد واردات مواد غذایی چیست. براساس مطالعات انجام شده بدیده فوق، تحت تأثیر عوامل متعددی عمل نموده که مهمترین آنها، افزایش درآمدهای ارزی و افزایش جمعیت و در برخی مقاطع، وجود بحرانهای مختلف اقتصادی و اجتماعی بوده است. این مسئله، به صورت یک فرضیه در نظر گرفته شده است و از ابعاد گوناگون، در مدل‌های اقتصادستجو بررسی خواهد شد.

مقاله حاضر، به اختصار ضمن بررسی روند درآمدهای ارزی و واردات مواد غذایی، به روند ارزش افزوده بخش کشاورزی و تولیدات اقلام

بررسی رفتاری واردات مواد غذایی طی سالهای (۷۲-۱۳۴۹)

در اقتصاد ایران

● سید حسن کاظمی

فوق لیسانس اقتصاد

● کارشناس ارشد برنامه‌ریزی معاونت طرح و برنامه وزارت جهادسازندگی

● علی زمانی

دانشجوی کارشناسی ارشد (وشیوه اقتصاد)

● کارشناس معاونت طرح و برنامه وزارت جهادسازندگی

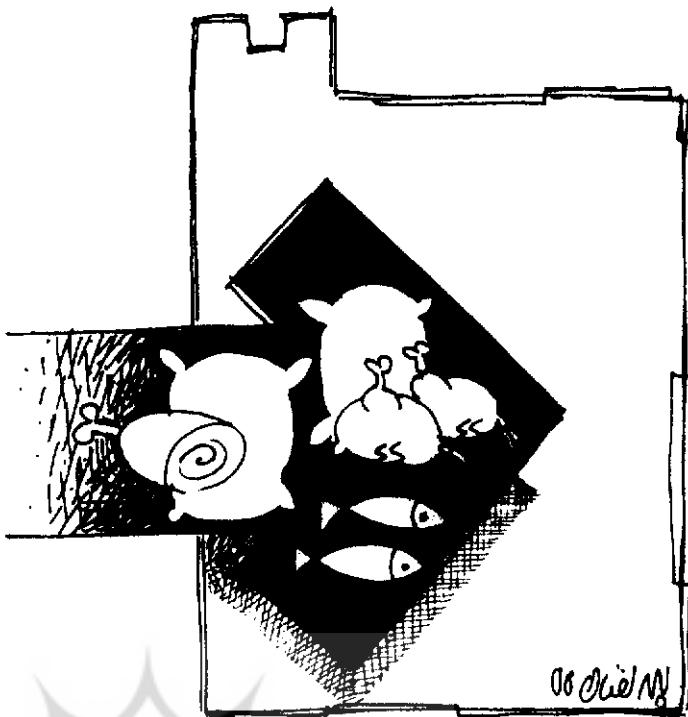
۱۳۵۶. از مجموع ۱۵۲۴ میلیون دلار مواد غذایی، بیش از ۶۵ درصد آن را غلات و فرآوردهای آن و محصولات دامی تشکیل داده است.

بررسیها نشان می‌دهد، سرانه مواد غذایی در سال ۱۳۴۹ حدود ۲/۴ دلار بوده که این رقم در سال ۱۳۷۲ به ۴۱/۸ دلار افزایش یافته است. همچنین واردات سرانه غلات و فرآوردهای آن که در سال ۱۳۵۱، حدوداً ۳۰ دلار بوده، در سال ۱۳۷۲ به ۲۱/۴ دلار و سرانه واردات محصولات دامی که در سال ۱۳۵۶ حدود ۱۲/۵ دلار بوده در سال ۱۳۷۲ به ۷ دلار، کاهش یافته است. اجنبی‌بازار نسخه ۱ و ۲)

۳- بررسی روند تولید اقلام اساسی مواد غذایی

آمار نشان می‌دهد، که تولید غلات شامل: گندم، برنج و جو، از میزان ۴/۴ میلیون تن در سال ۱۳۴۹ به ۶/۸۶ میلیون تن در سال ۱۳۵۶ و به ۱۶/۰۵۵ میلیون تن در سال ۱۳۷۲ افزایش یافته است. همچنین تولید محصولات و فرآوردهای دامی سامل، گوشت قرمز، مرغ، تخم مرغ و شیر خام، از ۲/۶۸ میلیون تن در سال ۱۳۵۲ به بیش از ۵/۹ میلیون تن در سال ۱۳۷۲ افزایش یافته است.

به عبارت دیگر تولید سرانه غلات از ۲۲۲ کیلوگرم در سال ۱۳۵۶ به ۲۷۴/۵ کیلوگرم در سال ۱۳۷۲ و همچنین تولید سرانه محصولات دامی از ۹/۲ کیلوگرم در سال ۱۳۵۶ به ۱۰/۱۵ کیلوگرم در سال ۱۳۷۲ رسیده است. شایان ذکر است، ارزش افزوده بخش کشاورزی به قیمت ثابت سال ۱۳۶۱، که در سال ۱۳۳۸ معادل ۷۸۳/۸ میلیارد ریال بوده، در سال ۱۳۵۳، به ۱۳۴۳/۷ میلیارد ریال و در سال ۱۳۷۲، به ۳۵۲۵/۷ میلیارد ریال افزایش یافته است. به عبارت دیگر، سرانه ارزش افزوده بخش کشاورزی از ۲۷/۷ هزار ریال در سال ۱۳۴۸ به ۴۲/۲ هزار ریال در سال ۱۳۵۲ و به ۶۰/۴ هزار ریال (به قیمت ثابت سال ۱۳۶۱) در سال ۱۳۷۲ رسیده است.

اساسی می‌بردارد و در بیان، مثل رفتاری واردات مواد غذایی، تجزیه و تحلیل می‌سود.

۱- بررسی روند درآمدهای ارزی کشور

بررسیها نشان می‌دهد از مجموع درآمدهای ارزی کشور در سال ۱۳۳۸، که معادل ۵۰/۱ میلیون دلار بوده، ۳۳۵/۴ میلیون دلار آن، از محل صادرات نفت خام تحصیل شده است، که این ساختار، در درآمدهای ارزی کشور در سال ۱۳۵۲، که مصادف با افزایش قیمت جهانی نفت بوده، حفظ شده است. لیکن، سهم آن از کل ۶/۲ میلیارد دلار، ۵/۰۷ میلیارد دلار بوده است. همچنین در سال ۱۳۷۱ از مجموع درآمدهای ارزی کشور که معادل ۱۵/۴۵ میلیارد دلار بوده، معادل ۱۴/۰۲ میلیارد دلار آن از محل صدور نفت به دست آمده است. از سوی دیگر، جمعیت کشور که در سال ۱۳۳۸، در حدود ۲۰/۷۹ میلیون نفر تخمین زده می‌شود، در سال ۱۳۷۱ به بیش از ۵۷/۱ میلیون نفر افزایش یافته است. فرض این است، که دو عامل افزایش درآمدهای ارزی و

افزایش یافته است. (جدول شماره ۱، ۲ و ۳)

۴ - مقایسه روند واردات مواد غذایی با سایر متغیرهای اقتصادی

همان طور که در نمودار شماره ۱ ملاحظه

می شود، طی سالهای مورد بررسی، منحنی

واردات مواد غذایی و درآمدهای نفتی ارزی کشود،

همواره همسو و هم جهت با یکدیگر حرکت

نموده اند. در سالهای ۶۷ - ۱۳۶۵ که کشور

مواجه با کاهش درآمدهای نفتی شده بود، واردات

مواد غذایی نیز، به میزان قابل توجهی کاهش

یافته است. همچنین در نمودار شماره ۲ ملاحظه

می شود؛ که روند واردات غلات؛ همواره، هم جهت

با واردات مواد غذایی بوده و در سالهای اخیر،

ضمن حفظ جهت، فاصله قابل توجهی را با

واردات مواد غذایی ایجاد نموده است.

نمودار شماره ۳، نشان می دهد که روند

ازش و مقدار واردات محصولات دامی، از

سالهای ۱۳۶۳ به بعد، با روند تولید محصولات

دامی، تکافی را ایجاد نموده است، یعنی همگام

با افزایش تولید محصولات، کاهش واردات

مشاهده می شود. در ضمن نمودار شماره ۴ نیز،

روند واردات غلات و تولید این محصول را نشان

می دهد.

پابنایت به مطالب فوق و همچنین ارقام

جدولهای شماره ۱، ۲ و ۳، می توان فروض

مختلفی را بنای طراحی مدلهای اقتصادستنجی

قرارداد و از طریق تجزیه و تحلیل یافتهها،

نسبت به جگونگی روابط هریک از متغیرهای

مورد بررسی، اظهار نظر نمود. فرض این است که

در سالهای مورد بررسی، متغیرهای زیر مواجه با

تفییرات شده اند:

الف - جمعیت کشور افزایش یافته است.

ب - درآمدهای ارزی کشور افزایش یافته

است.

ج - عوامل اقتصادی - اجتماعی در برخی از

سالهای مورد بررسی، در روند عمومی متغیرهای

اقتصادی بطور مقطعي اختلال ایجاد نموده است.

د - ارزش افزوده بخش کشاورزی و تولید

مواد غذایی افزایش یافته است.

ه - سرانه تولید غلات و تولید محصولات

دامی افزایش یافته است.

و - سرانه واردات مواد غذایی و غلات

افزایش و سرانه واردات محصولات دامی کاهش

یافته است.

۵ - طراحی و محاسبه مدل ساختاری واردات مواد غذایی

با توجه به یافته های اطلاعاتی فوق، از

طریق نرم افزار T.S.P بدلهای مختلف و متعددی

مورد بررسی و محاسبه قرار گرفت، که مناسبترین

آنها، مدل زیر می باشد؛ معادله زیر که براساس

۱۶ دوره داده، محاسبه شده است، جگونگی رفتار

متغیر وابسته واردات مواد غذایی توسط

درآمدهای نفتی و جمعیت و یک متغیر دامی که

بسیار سالهای ۱۳۵۴ (س از افزایش

درآمدهای نفتی) و بحران درآمدهای ارزی کشور

را، در سال ۱۳۶۰ و خاتمه جنگ تحملی در سال

۱۳۶۸، نشان می دهد، توضیح داده شده است. به

عبارت دیگر، نتایج مطالعات انجام شده، گواه

این مساله است که واردات مواد غذایی با

درآمدهای ارزی و جمعیت ارتباط تنگاتنگ

داشته و بحران اقتصادی در سالهای فوق، آثار

فرازینده در افزایش واردات گذاشته است.

چنانچه ملاحظه می شود، ضرایب محاسبه

شده، بیانگر این مساله است که در صورت

افزایش یک درصد، درآمدهای ارزی کشور، حدود

۵/۶٪ درصد واردات مواد غذایی از نقطه نظر

ارزش افزایش می یابد. همچنین، در صورت

افزایش یک درصد جمعیت کشور، حدود ۱/۷ درصد واردات مواد غذایی افزایش خواهد یافت و در صورت بروز بحرانهای یاد شده، حدود ۰/۳۹ در واردات مواد غذایی، افزایش ایجاد خواهد شد.

• خلاصه و نتیجه گیری

با توجه به اطلاعات ارائه شده واردات مواد غذایی، به گونه ای نهادی، در ساختار اقتصادی کشور قرار گرفته و در طول سالهای مورد بررسی، روند فرازینده ای داشته است، از عوامل تسبیب این ساختار، علی رغم افزایش قابل توجه تولیدات اقلام اساسی، همچون غلات و فرآوردهای دامی، می توان به افزایش جمعیت و افزایش درآمدهای ارزی کشور اشاره نمود. بدین ترتیب تغییر ساختار فوق به گزینه های مختلفی بستگی دارد. به برخی از آنها در ذیل اشاره می شود:

- ۱ - عدم اختصاص درآمدهای ارزی جهت واردات و کنترل شدید رشد جمعیت کشور.
- ۲ - تغییر اساسی در الگوی مصرف مواد غذایی کشور.
- ۳ - افزایش سریع تولید مواد غذایی در کشور.

از آنجایی که هیچ یک از گزینه های فوق، به طور جداگانه محقق نخواهد شد، به منظور تغییر ساختار در رفتار واردات مواد غذایی کشور، باید همزمان با اختصاص کمتر درآمدهای ارزی به واردات مواد غذایی، به اتخاذ سیاستهای افزایش سریع تولید و تغییر اساسی در الگوی مصرف مواد غذایی جامعه اقتصاد نمود.

جدول شماره (۱) ازوندرآمد های ارزی، جمیت، واردات مواد غذایی و... گشوده طی سال های ۷۲-۱۳۲۸

مواردی که به صورت NA آمده است اطلاعات در دسترس نبوده است.

جدول شماره (۲): روند تولید غلات و محصولات دامی، کشود طی سالهای (۱۳۳۸-۷۲)

میزان ال واحد	تولید محصولات دامی				تولید غلات			
	تولید گوشت آنولید گوشت فرموده	تولید شیر هرارس	تولید شیره هرارس	تولید گندم هرارس	تولید چو هرارس	تولید گندم هرارس	تولید چو هرارس	تولید برنج هرارس
داسی (جمع)	خرم	خرم	خرم	خرم	خرم	خرم	خرم	(شلوک)
هرارس	هرارس	هرارس	هرارس	هرارس	هرارس	هرارس	هرارس	هرارس
۱۲۳۸								
۱۲۳۹								
۱۲۴۰								
۱۲۴۱								
۱۲۴۲								
۱۲۴۳								
۱۲۴۴								
۱۲۴۵								
۱۲۴۶								
۱۲۴۷								
۱۲۴۸								
۱۲۴۹								
۱۲۵۰								
۱۲۵۱								
۱۲۵۲								
۱۲۵۳								
۱۲۵۴								
۱۲۵۵								
۱۲۵۶								
۱۲۵۷								
۱۲۵۸								
۱۲۵۹								
۱۲۶۰								
۱۲۶۱								
۱۲۶۲								
۱۲۶۳								
۱۲۶۴								
۱۲۶۵								
۱۲۶۶								
۱۲۶۷								
۱۲۶۸								
۱۲۶۹								
۱۲۷۰								
۱۲۷۱								
۱۲۷۲								
۱۲۷۳								
۱۲۷۴								
۱۲۷۵								
۱۲۷۶								
۱۲۷۷								
۱۲۷۸								
۱۲۷۹								
۱۲۸۰								
۱۲۸۱								
۱۲۸۲								
۱۲۸۳								
۱۲۸۴								
۱۲۸۵								
۱۲۸۶								
۱۲۸۷								
۱۲۸۸								
۱۲۸۹								
۱۲۹۰								
۱۲۹۱								
۱۲۹۲								
۱۲۹۳								
۱۲۹۴								
۱۲۹۵								
۱۲۹۶								
۱۲۹۷								
۱۲۹۸								
۱۲۹۹								
۱۳۰۰								
۱۳۰۱								
۱۳۰۲								
۱۳۰۳								
۱۳۰۴								
۱۳۰۵								
۱۳۰۶								
۱۳۰۷								
۱۳۰۸								
۱۳۰۹								
۱۳۱۰								
۱۳۱۱								
۱۳۱۲								
۱۳۱۳								
۱۳۱۴								
۱۳۱۵								
۱۳۱۶								
۱۳۱۷								
۱۳۱۸								
۱۳۱۹								
۱۳۲۰								
۱۳۲۱								
۱۳۲۲								
۱۳۲۳								
۱۳۲۴								
۱۳۲۵								
۱۳۲۶								
۱۳۲۷								
۱۳۲۸								
۱۳۲۹								
۱۳۳۰								
۱۳۳۱								
۱۳۳۲								
۱۳۳۳								
۱۳۳۴								
۱۳۳۵								
۱۳۳۶								
۱۳۳۷								
۱۳۳۸								
۱۳۳۹								
۱۳۴۰								
۱۳۴۱								
۱۳۴۲								
۱۳۴۳								
۱۳۴۴								
۱۳۴۵								
۱۳۴۶								
۱۳۴۷								
۱۳۴۸								
۱۳۴۹								
۱۳۵۰								
۱۳۵۱								
۱۳۵۲								
۱۳۵۳								
۱۳۵۴								
۱۳۵۵								
۱۳۵۶								
۱۳۵۷								
۱۳۵۸								
۱۳۵۹								
۱۳۶۰								
۱۳۶۱								
۱۳۶۲								
۱۳۶۳								
۱۳۶۴								
۱۳۶۵								
۱۳۶۶								
۱۳۶۷								
۱۳۶۸								
۱۳۶۹								
۱۳۷۰								
۱۳۷۱								
۱۳۷۲								
۱۳۷۳								
۱۳۷۴								
۱۳۷۵								
۱۳۷۶								
۱۳۷۷								
۱۳۷۸								
۱۳۷۹								
۱۳۸۰								
۱۳۸۱								
۱۳۸۲								
۱۳۸۳								
۱۳۸۴								
۱۳۸۵								
۱۳۸۶								
۱۳۸۷								
۱۳۸۸								
۱۳۸۹								
۱۳۹۰								
۱۳۹۱								
۱۳۹۲								
۱۳۹۳								
۱۳۹۴								
۱۳۹۵								
۱۳۹۶								
۱۳۹۷								
۱۳۹۸								
۱۳۹۹								
۱۴۰۰								
۱۴۰۱								
۱۴۰۲								
۱۴۰۳								
۱۴۰۴								
۱۴۰۵								
۱۴۰۶								
۱۴۰۷								
۱۴۰۸								
۱۴۰۹								
۱۴۱۰								
۱۴۱۱								
۱۴۱۲								
۱۴۱۳								
۱۴۱۴								
۱۴۱۵								
۱۴۱۶								
۱۴۱۷								
۱۴۱۸								
۱۴۱۹								
۱۴۲۰								
۱۴۲۱								
۱۴۲۲								
۱۴۲۳								
۱۴۲۴								
۱۴۲۵								
۱۴۲۶								
۱۴۲۷								
۱۴۲۸								
۱۴۲۹								
۱۴۳۰								
۱۴۳۱								
۱۴۳۲								
۱۴۳۳								
۱۴۳۴								
۱۴۳۵								
۱۴۳۶								
۱۴۳۷								
۱۴۳۸								
۱۴۳۹								
۱۴۴۰								
۱۴۴۱								
۱۴۴۲								
۱۴۴۳								
۱۴۴۴								
۱۴۴۵								
۱۴۴۶								
۱۴۴۷								
۱۴۴۸								
۱۴۴۹								
۱۴۴۱۰								
۱۴۴۱۱								
۱۴۴۱۲								
۱۴۴۱۳								
۱۴۴۱۴								
۱۴۴۱۵								
۱۴۴۱۶								
۱۴۴۱۷								
۱۴۴۱۸								
۱۴۴۱۹								
۱۴۴۲۰								
۱۴۴۲۱								
۱۴۴۲۲								
۱۴۴۲۳								
۱۴۴۲۴								
۱۴۴۲۵								
۱۴۴۲۶								
۱۴۴۲۷								
۱۴۴۲۸								
۱۴۴۲۹								
۱۴۴۳۰								
۱۴۴۳۱								

Scanned by srujanika@gmail.com

اسناد ملکی اور جمیعتی

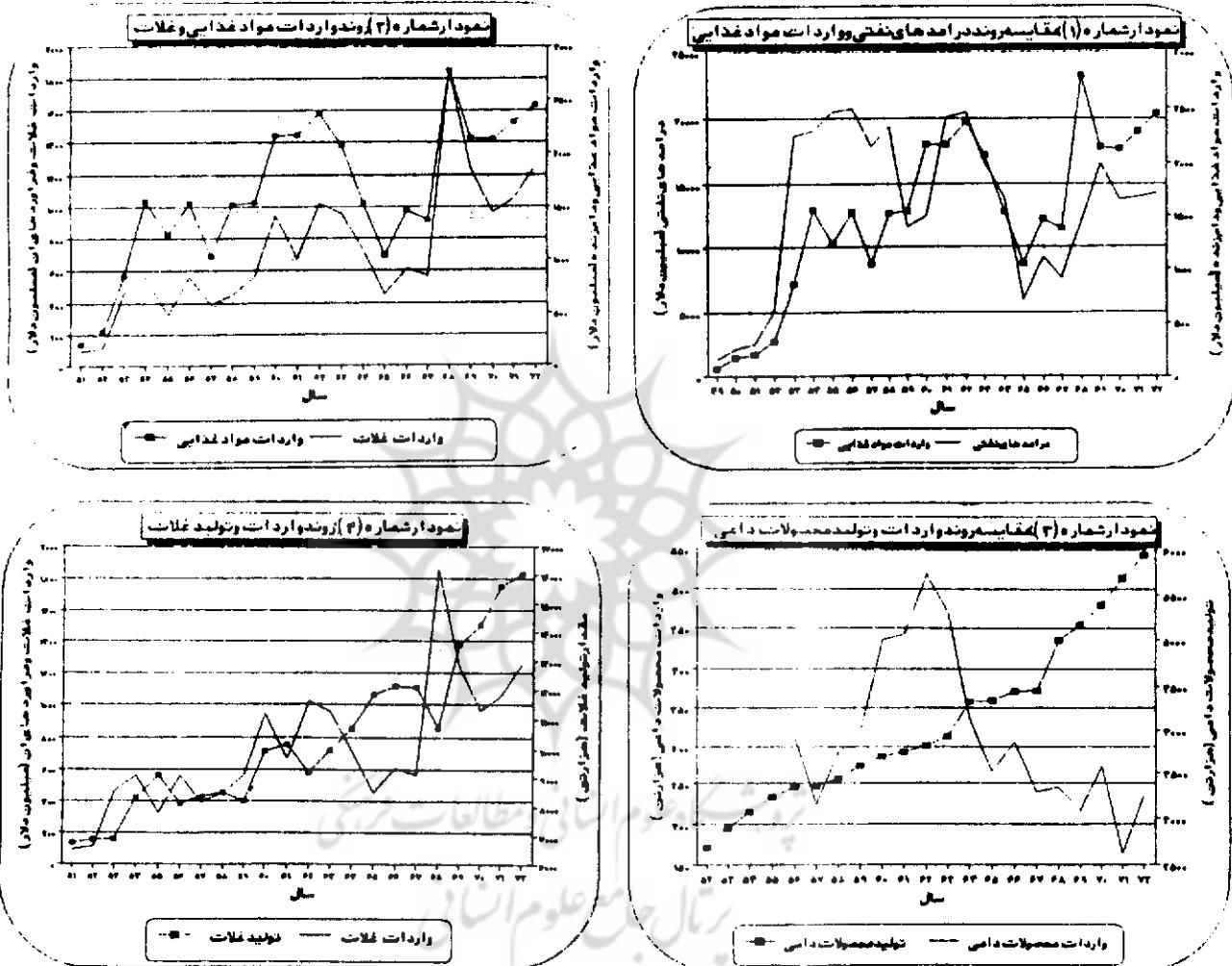
۲- ملکه امیر و مادر امیر ایشان

۲- سیحات: مواردی که به صورت NA آمد؛ است اطلاعات در دست نیوده است.

جدول (۲) آمار واردات سرانه و تولیدی خشماهی مختلف کشاورزی طبق سالهای (۱۳۴۹-۷۲)

نیز ضمادات مواردی که به صورت NA آمد؛ است اطلاعات در دسترس نبوده است.

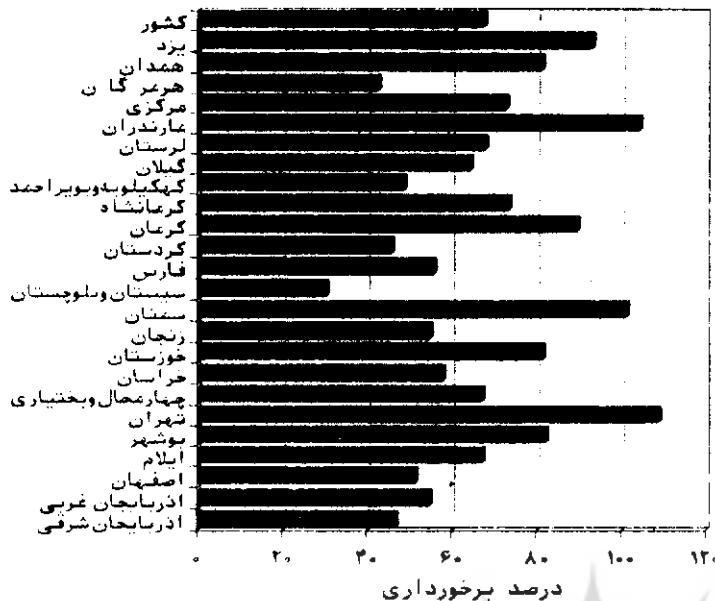
مأخذ: حدائق ۱ و ۲ ضصمه کیا اس

LS // Dependent Variable is LIMF
 Date: 7-31-1986 / Time: 22:25
 SMPL range: 1350 - 1372
 Number of observations: 23
 Convergence achieved after 5 iterations

VARIABLE	COEFFICIENT	STD. ERROR	T-STAT.	2-TAIL SIG.
C	-17.502915	3.0311117	-5.7744208	0.0000
LROLL	0.6540402	0.0817835	7.9972149	0.0000
LIOP	1.7384433	0.2653235	6.5521652	0.0000
DUM	0.3998433	0.0775884	5.1533902	0.0001
AR(1)	0.4252717	0.1653677	2.5716732	0.0192
R-squared	0.971632	Mean of dependent var	7.163699	
Adjusted R-squared	0.965328	S.D. of dependent var	0.760661	
S.E. of regression	0.141638	Sum of squared resid	0.361105	
Log likelihood	15.13634	F-statistic	154.1295	
Durbin-Watson stat	1.914793	Prob(F-statistic)	0.0000000	

نمودار شماره (۱) : شاخص برخورداری از برق آبادیهای بالا «خانواریان سال ۱۳۷۲»

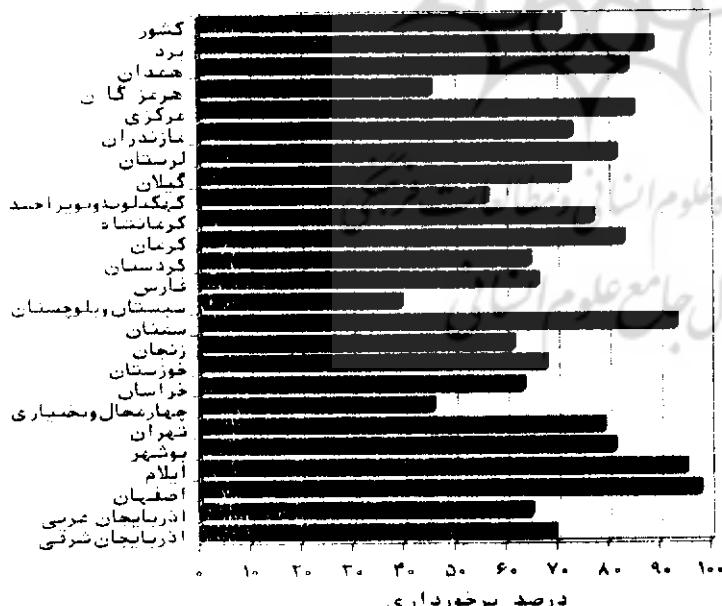
۱- از این میزان ۱۰٪ در شهرها و

۲- از این میزان ۱۰٪ در شهرها و

۳- از این میزان ۱۰٪ در شهرها و

۴- از این میزان ۱۰٪ در شهرها و

نمودار شماره (۲) : درصد خانوارهای روستایی برقدارند «نتیجه کل خانوار جاذب سال ۱۳۷۲»

۱- از این میزان ۱۰٪ در شهرها و

۲- از این میزان ۱۰٪ در شهرها و

۳- درکن اشاره ای.

(نمر احمد سنه او مؤکد آثار ایوان)، ۱۳۷۲